

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan vapaasta sivistystyöstä annettua lakia muutettavaksi. Esitys liittyy vapaan sivistystyön vuosille 2009—2012 ajoittuvaan kehittämisohjelmaan. Sen ensimmäisessä vaiheessa ehdotetaan muutettavaksi vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisen toiminnan tarkoitusta, toiminnan tavoitteita sekä tarkennettavaksi lain piiriin kuuluvien oppilaitosmuotojen tehtäviä. Samoin oppilaitoksen ylläpitämisluvan sisällön määrittelyä tarkennetaan. Lakiin liitettäisiin myös oppilaitosten yhteistyötä koskeva velvoite.

Kehittämisasiavustuksia koskevia säännöksiä muutettaisiin niin, että vapaan sivistystyön

oppilaitoksille olisi mahdollista myöntää osana kokonaisrahoitusta myös laatu- ja kehittäisasiavustusta. Ylimääräisten avustusten myöntäminen siirrettäisiin Opetushallitukselle. Lisäksi lakiin tehtäisiin kuntien valtionosuusuudistuksesta johtuvia viittaussäännösten muutoksia sekä teknisluonteisia täsmennyksiä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö

Vapaa sivistystyö muodostuu pitkän kehityksen tuloksena syntyneestä oppilaitosten verkostosta ja niiden antamasta opetuksesta. Koulutukselle on ominaista, että koulutuksen tavoitteista ja sisällöistä päättävät oppilaitosten ja organisaatioiden taustayhteisöt pääsääntöisesti itse ylläpitämislupansa rajoissa. Koulutusta ei säädellä opetussuunnitelmin tai tutkinnon perustein. Olennainen piirre on ollut myös osallistumisen vapaaehtoisuus.

Vapaan sivistystyön lait ovat olleet perinteisesti valtionapulakeja, joissa toiminnan sisältöä on säädely suhteellisen vähän. Sääntely on tapahtunut aina viime vuosikymmenelle saakka valtionavun saamiselle asetettujen yksityiskohtaisten valtionavun ehtojen kautta. Vuonna 1998 annettiin osana koulutusta koskevaa kokonaisuudistusta laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998), joka tuli voimaan vuoden 1999 alusta. Lakiin koottiin kansanopistojen, kansalaisopistojen, opintokeskusten ja liikunnan koulutuskeskusten aiemmin erillisiin lakeihin sisältyneet vapaan sivistystyön toimintaa ja rahoitusta koskevat säännökset. Kokonaan uutena lakisääteisen valtionosuusjärjestelmän piiriin tulivat kesäyliopistot. Lakiin lisättiin myös Snellman-korkeakoulua koskevat säännökset vuonna 2002. Lakia on muutettu yksittäisiä muutoksia lukuun ottamatta laajemmin vain vuoden 2006 alusta, jolloin opintokeskusten toimintasäännöstä tarkennettiin ja kansalaisopistojen, kansanopistojen ja kesäyliopistojen rahoitussäännöksiä uudistettiin. Samassa yhteydessä lakiin tehtiin kuntien valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen edellyttämät yksikköhinnan laskemista ja kustannusten tarkistamista koskevat säännökset.

1.2 Vapaan sivistystyön oppilaitokset

Laki vapaasta sivistystyöstä sisältää kunkin oppilaitosmuodon yleisen tehtävämäärityksen ja ylläpitämislupaa koskevien säännöksiin lisäksi varsinaisia toiminnallisia säännök-

siä vähän. Lain 1 §:n mukaan vapaan sivistystyön tarkoituksena on elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta tukea yksilöiden persoonallisuuden monipuolista kehittymistä ja kykyä toimia yhteisössä sekä edistää kansanvaltaisuuden, tasa-arvon ja monipuolisuuden toteutumista suomalaisessa yhteiskunnassa. Vapaan sivistystyönä annettavan koulutuksen sisältöjä ei säädellä lainsäädännössä.

Laissa on yhteisen tarkoituksen lisäksi yleisellä tasolla säädetty kunkin oppilaitosmuodon tehtävät.

Kansalaisopistot ovat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia oppilaitoksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi. Kansalaisopistot (206) ovat valtaosin kuntien ylläpitämiä (187). Neljää opistoa ylläpitää kuntayhtymä ja yksityinen yhteisö tai säätiö on 26 opiston ylläpitäjänä. Kansalaisopistojen ylläpitorakenne on parhaillaan voimakkaassa muutosvaiheessa meneillään olevan kunta- ja palvelurakennemuutoksen yhteydessä.

Kansanopistot ovat sisäoppilaitoksia, joiden tarkoituksena on edistää kansalaisten omaehtoista opiskelua siten, että kukin kansanopisto voi samalla painottaa arvo- ja aate- taustansa ja kasvatustavoitteitaan. Kansanopistojen (88) ylläpitäjinä on pääosin yksityisiä yhteisöjä ja säätiöitä (81). Kunta on kahden kansanopiston ylläpitäjänä ja kuntayhtymä viiden opiston ylläpitäjä.

Opintokeskukset toimivat sivistystyön valtakunnallisina aikuisoppilaitoksina järjestämällä opintoja itse sekä yhdessä kansalais- ja kulttuurijärjestöjen kanssa elinikäisen oppimisen ja aktiivisen kansalaisuuden sekä demokratian ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan edistämiseksi. Kaikki 11 opintokeskusta ovat yksityisten yhteisöjen ylläpitämiä.

Kesäyliopistot ovat alueellisen koulutustarjonnan oppilaitoksia, jotka järjestävät avointa yliopisto-opetusta sekä muuta koulutusta. Kahtakymmentä kesäyliopistoa ylläpitää 16 yksityistä yhteisöä ja neljää kuntayhtymää.

Liikunnan koulutuskeskukset ovat valtakunnallisia sisäoppilaitoksia ja alueellisia oppilaitoksia, joiden tehtävänä on antaa lii-

kunta-alan koulutusta, järjestää valmennus-toimintaa sekä antaa näitä täydentävää ope-tusta. Valtakunnallisista liikunnan koulutus-keskuksista (11) yksi on kuntayhtymän yllä-pitämä, muut ovat yksityisten yhteisöjen. Kolme alueellisista liikunnan koulutuskes-kuksista ovat kaikki yksityisten yhteisöjen tai säätiöiden ylläpitämiä.

Vapaan sivistystyön oppilaitosten määrä 1 päivänä tammikuuta 2009 oli yhteensä 339. Vapaan sivistystyön osallistujamäärät ovat suuria. Aikuiskoulutuksen vuosikirjan (OPM 2008:22) mukaan vapaan sivistystyön opin-toihin osallistujien määrä vuonna 2006 oli 1 054 401. Pääosa osallistujista on kansalais-opistojen opiskelijoita. Kokonaisuutena va-paan sivistystyön kysyntä on viime vuosina kehittynyt myönteisesti vaihdellen kuitenkin eri oppilaitosmuodoissa.

Vapaan sivistystyön oppilaitokset voivat järjestää myös koulutusta tukevaa tai siihen läheisesti liittyvää kehittämis- ja palvelutoi-mintaa (maksullista palvelutoimintaa).

1.3 Rahoitus

Valtio rahoittaa vapaan sivistystyön oppi-laitosten vapaan sivistystyön koulutusta val-tionosuudella ja harkinnanvaraisilla valtion-avustuksilla. Valtionosuutena rahoitetaan va-paan sivistystyön koulutuksen käyttökustan-nuksia. Kunnilla ei ole lakisääteistä velvoitet-ta koulutuksen rahoitukseen Oppilaitoksille voidaan myöntää hakemuksesta harkinnanva-raisia valtionavustuksia. Näitä ovat kehittä-mistoimintaan ja perustamishankkeisiin myönnettävät valtionavustukset sekä ylimää-räiset avustukset.

Valtionosuusjärjestelmän perusrakenne on kaikissa vapaan sivistystyön oppilaitoksissa samantyyppinen. Käyttökustannusten valti-onosuuden peruste on kunkin oppilaitosmuo-don käyttökustannusten pohjalta suoritetta kohti laskettava yksikköhinta sekä yksikkö-hinnan ja suoritteiden tulo. Valtionosuuspro-sentti vaihtelee oppilaitosmuodoittain pää-sääntöisesti 57 prosentista 65 prosenttiin.

Yksikköhinnat lasketaan kuten muussakin opetustoimessa toteutuneiden kustannusten pohjalta joka neljäs vuosi jakamalla yksikkö-hinnan määräämistä edeltäneenä kalenteri-vuonna niiden toiminnasta aiheutuneet käyt-

tökustannukset saman kalenterivuoden toteu-tuneiden suoritteiden määrällä. Muina kuin kustannusten tarkistusvuosina yksikköhin-naksi määrätään edelliselle vuodelle määrätty yksikköhinta tarkistettuna kuluvan ja seura-avan vuoden arvioidulla kustannustason sekä toiminnan laadun ja laajuuden muutoksella. Yksikköhintoja voidaan porrastaa oppilaitok-selle ylläpitämisluvassa määrätyn erityisen koulutustehtävän, koulutuksen järjestämis-muodon sekä muiden olennaisten koulutuk-sen kustannuksiin vaikuttavien tekijöiden pe-rusteella.

Valtio säätelee kunkin oppilaitosmuodon valtionosuusmenoja vuosittain valtion talo-usarviossa suoritekiintiöllä, joka oppilaitok-selle on jaettavissa. Opetusministeriö vahvis-taa vuosittain kullekin oppilaitoksen ylläpitä-jälle ennalta seuraavaa varainhoitovuotta var-ten valtionosuuden perusteena käytettävien suoritteiden määrän. Harkinnanvaraisia valti-onavustuksia vapaan sivistystyön oppilaitok-sille voidaan myöntää valtion talousarviossa vuosittain tarkoitukseen osoitettujen määrä-rahojen rajoissa. Vapaasta sivistystyöstä an-netun lain 14 §:n mukaan oppilaitoksen yllä-pitäjälle voidaan myöntää valtionavustusta toiminnan kehittämiseksi järjestettävää ko-keilua, toimintaan liittyviä tarpeellisia eri-tyistehtäviä tai toiminnan käynnistämistä var-ten taikka koulutustarjonnan monipuolisuu-den tukemiseksi. Lisäksi oppilaitokselle voi-daan myöntää ylimääräisiä avustuksia sen käyttökustannuksiin.

Valtion vuoden 2009 talousarviossa vapaan sivistystyön oppilaitosten valtionosuuksiin ja -avustuksiin on varattu yhteensä 157 569 000 euroa. Käyttökustannuksiin osoitettujen val-tionosuuksien osuus määrästä on yhteensä 152 729 000 euroa. Liikunnan koulutuskes-kusten rahoitukseen on varattu 19 637 000 euroa.

Aiemmin erilliset kansalaisopistojen, kan-sanopistojen, opintokeskusten ja kesäyliopis-tojen valtion talousarvion momentit on yh-distetty samalle momentille 29.30.30 vuonna 2008. Vuonna 2009 momentilta osoitettiin vapaan sivistystyön valtionavustuksiin yh-teensä 4,84 miljoonaa euroa, josta opin-tosetelityyppisiin avustuksiin 2 897 000 eu-roa, kehittämisavustuksiin 1 123 000 euroa ja ylimääräisiin avustuksiin 820 000 euroa. Li-

kunnan koulutuskeskusten rahoitus on omalla momentillaan (29.90.50. ja 29.90.52.). Lisäksi valtion talousarvion momentilta 29.30.53 myönnettiin valtionavustuksia opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistystyöhön ja kansalaisvaikuttamista koskevaan toimintaan 3 miljoonaa euroa. Vapaan sivistystyön keskusjärjestöjen toimintaan myönnettiin viime mainitulta momentilta valtionavustusta 514 000 euroa sekä lisäksi muutamia projektivastuksia.

Kehittämisyhteistyöt ja opintotietoliikenne-avustukset jakaa nykyisin Opetushallitus ja ylimääräiset avustukset sekä liikunnan koulutuskeskusten avustukset opetusministeriö. Valtionosuudet myöntää opetusministeriö.

1.4 Nykytilan arviointi

Vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitämisen tarkoitus sekä tehtävät ovat säilyneet lain tasolla opintokeskuksia lukuun ottamatta muuttamattomina yli kymmenen vuotta. Monet yhteiskunnan ja työelämän muutokset sekä meneillään olevat hallinnon ja koulutus- ja korkeakoulupolitiikan uudistukset muuttavat myös vapaan sivistystyön toimintaympäristöä. Tällaisia muutostekijöitä ovat muun muassa väestön ikärakenteen muutoksen ja maahanmuuton lisääntymisen, kestävän kehityksen kysymykset ja työelämän muutoksen vaikutukset. Myös vapaan sivistystyön kannalta tärkeitä uudistuksia ovat kunta- ja palvelurakenteen, valtionosuusrahoituksen ja aluehallinnon uudistukset, ammattiopistostrategia sekä ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus ja korkeakoulupolitiikan uudistukset. Tieto- ja viestintäteknologia asettaa myös vapaalle sivistystyölle mittavia haasteita. Eri tavoin hankitun osaamisen tunnistamis- ja tunnustamisjärjestelyjen kehittäminen ja käyttöönotto ovat myös vapaan sivistystyön painopisteitä lähivuosina. Maailmanlaajuisen taantuman vaikutukset heijastuvat myös vapaan sivistystyön tehtäviin ja painotuksiin. Lomautusten ja irtisanomisten nopea kasvu ja epävarmuuden lisääntyminen ovat yhteiskunnan ja kansalaisten kannalta muutostilanteita, joiden voidaan aiempien tutkimusten perusteella arvioida lisäävän myös vapaan sivistystyön ja muun aikuisopiskelun kysyntää.

Valtioneuvoston hyväksymään vuosien 2007–2012 koskevaan Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan sisältyy vapaan sivistystyön tehtäviä, lainsäädäntöä, rahoitusjärjestelmää, oppilaitosrakennetta ja ohjausta koskevan ja vuoteen 2012 ulottuvan kehittämisohjelman valmistelu ja toteuttaminen. Opetusministeriö asetti helmikuussa 2008 valmisteluryhmän laatimaan ehdotusta kehittämisohjelmaksi. Virkamiespohjaisen valmisteluryhmän tukena on toiminut vapaan sivistystyön oppilaitosryhmiä ja -toimijoita edustava opetusministeriön asettama vapaan sivistystyön yhteistyöryhmä. Työryhmän ehdotuksiin (OPM 2009:12) perustuvan 17 päivänä kesäkuuta 2009 päätetyn toimeenpanosuunnitelman mukaisesti on pidetty tarpeellisenä ajantasaistaa vapaan sivistystyön lain tarkoitusta, koulutuksen tavoitteita sekä vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaa koskevia määrittelyjä sekä ylläpitämislupaa koskevia säännöksiä, jotta ne paremmin vastaisivat edellä kuvattua toimintaympäristön muutosta ja myös vapaan sivistystyön oppilaitosten toiminnassa tapahtuneita muutoksia. Laissa ei ole myöskään muualla koulutuslainsäädännössä olevaa yhteistyövelvoitetta, joka ohjaa muun muassa tarjonnan suuntaa.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esitys pohjautuu edellä mainittuun vapaan sivistystyön kehittämisohjelmaan. Esityksen tavoitteena on uudistaa vapaan sivistystyön lainsäädännön keskeiset toiminnan tarkoitusta, tavoitteita sekä yksittäisiä oppilaitoksia koskevat määrittelyt paremmin vastaamaan nykyistä toimintaympäristöä. Lisäksi lakiin lisättäisiin yhteistyöhön velvoittava säännös. Koska kyseinen kehittämisohjelma ajoittuu usealle vuodelle, nyt tehtävillä muutoksilla luodaan pohja myöhemmille rahoitusjärjestelmää ja muita kehittämistoimia koskeville lainsäädäntö- ja muille toimille. Rahoitusjärjestelmään tehtäviä muutoksia ennakoiden valtionavustuksia koskevaa säännöstä muutettaisiin niin, että se mahdollistaa jo vuonna 2010 laatu- ja kehittämisavustusten myöntämisen. Ylimääräisten avustusten myöntäminen siirrettäisiin Opetushallitukselle. Ehdot-

tettavat laatu- ja kehittämisavustukset korvaavat muun muassa aiemmat suuntaviivaohjausta tukeneet kehittämisavustukset, joiden jakamisesta on vastannut Opetushallitus. Lisäksi lakiin tehtäisiin kuntien valtionosuusuudistuksesta johtuvat viittaussäännösten muutokset sekä teknisluonteisia täsmennyksiä.

3 Esityksen vaikutukset

Ehdotuksilla, jotka koskevat lain tarkoitusta, tavoitteita, oppilaitosten määrittelyä sekä ylläpitämislupia ja yhteistyövelvoitetta ei ole taloudellisia vaikutuksia. Valtionavustuksia koskevat muutokset on tarkoitus toteuttaa valtion vuoden 2010 talousarvioesityksessä vapaan sivistystyön oppilaitosten valtionavustuksiin varattujen määrärahojen rajoissa.

4 Asian valmistelu

4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Valtioneuvoston 5 päivänä joulukuuta 2007 hyväksymään Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan sisältyneen linjauksen perusteella opetusministeriö asetti helmikuussa 2008 valmisteluryhmän laatimaan vuoteen 2012 ulottuvaa vapaan sivistystyön kehittämisohjelmaa. Valmistelutyössä tuli ottaa huomioon Koulutuksen arviointineuvoston vapaata sivistystyötä koskevien arvioiden suositukset, se tuli laatia yhteistyössä vapaata sivistystyön valtakunnallisten keskusjärjestöjen kanssa ja sen tuli sisältää mm. ehdotukset vapaan sivistystyön lainsäädännön, rahoitusjärjestelmän, oppilaitosrakenteen ja ohjauksen uudistamisesta sekä ehdotusten toimeenpanosta kaudella 2009—2012.

Valmisteluryhmän maaliskuussa 2009 valmistunut loppuraportti (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:12) sisältää: 1) kuvauksen vapaan sivistystyön lainsäädännöstä, rahoituksesta, oppilaitosrakenteesta, opetustarjonnasta, opiskelijämääristä, opetushenkilökunnasta ja tutkimustoiminnasta sekä vastaavasta toiminnasta Pohjoismaissa ja Euroopassa, 2) katsauksen vapaan sivistystyön kannalta merkittävistä toimintaympäristön muutoksista, 3) yhteenve-

don vapaan sivistystyön nykytilaa ja vaikuttavuutta koskevien arviointien ja tutkimusten tuloksista ja 4) valmisteluryhmän näkemykset vapaan sivistystyön tilasta ja kehittämistarpeista, ts. kehittämisohjelman sekä 5) ehdotuksen toimeenpanosuunnitelmaksi kaudella 2009—2012. Toimeenpano on jo käynnistynyt myös rakenteellisen kehittämisen ohjelman sekä laatu- ja kehittämisavustusten osalta.

Työryhmän loppuraportista on järjestetty laaja lausuntokierros ja sitä on käsitelty sivistyspoliittisessa ministeriryhmässä 16 päivänä huhtikuuta 2009. Ehdotukset vapaan sivistystyön kehittämisohjelmaksi vuosille 2009—2012 jakautuvat toimeksiannon perusteella 1) vapaan sivistystyön tehtäviä ja lainsäädännön uudistamistarpeita koskeviin ehdotuksiin, 2) rahoitusjärjestelmän uudistamista koskeviin ehdotuksiin, 3) oppilaitos- ja ylläpitäjärakenteen kehittämistä koskeviin ehdotuksiin sekä 4) laatua ja vaikuttavuutta parantaviin toimenpiteisiin.

Valmisteluryhmän ehdotusten pohjalta kehittämisohjelmasta laadittiin opetusministeriössä toimeenpanosuunnitelma, jonka viimeisteilyssä on otettu huomioon lausunnot sekä vapaan sivistystyön yhteistyöryhmän näkemykset. 17 päivänä kesäkuuta 2009 päätetyn toimeenpanosuunnitelman ensimmäiseen vaiheen toimenpiteisiin kuuluu vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttaminen lain tarkoitusta, tavoitteita, oppilaitosten ominaispiirteiden määrittelyä sekä ylläpitämislupia koskevien säännösten muuttaminen sekä yhteistyövelvoitteen lisääminen lainsäädäntöön. Myöhemmässä vaiheessa syksyllä 2010 on tarkoitus antaa rahoitusjärjestelmän muutosta koskeva hallituksen esitys niin, että muutokset tulisivat voimaan vuoden 2011 alussa.

4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009—2012 -loppuraportista saatiin lausunnot 32 taholta. Lausunnoissa pidetään myönteisenä kehittämisohjelman laatimista. Loppuraporttia pidetään kattavana ja sen katsotaan tuovan esille nykyisen järjestelmän keskeiset ongelmat. Useiden lausuntojen mu-

kaan monien ehdotusten jääminen jatkovalmistelun varaan herätti kritiikkiä.

Tarkoituksena esitetyssä muodossa on saanut lausunnoissa laajan kannatuksen. Myönteisenä valmisteluryhmän ehdotuksessa on pidetty erityisesti sitä, että tarkoituksena sisältää elementit elinikäinen oppiminen, hyvinvointi ja terveys, kansainvälisyys sekä kestävä kehitys. Lain piiriin kuuluvan toiminnan eli oppilaitosten tunnuspiirteiden määrittelyjen osalta saatiin paljon kannanottoja.

Kansalaisopistojen nykyistä määritelmää pidettiin toimivana. Suomen Kansanopistoyhdistys ehdotti kaikkia oppilaitoksia koskevaan yhteiseen arvo- ja aatetaustaa koskevaan määritelmään lisättäväksi sivistystehtävän. Opintokeskusten tehtäviin kirjattu demokratian edistäminen ja opintokeskusten määrittelyminen aikuisoppilaitoksen sijasta oppilaitoksiksi sai kannatusta. Kesäyliopistoja koskevan lain määrittelyn katsottiin tukevan niiden toimintaprofiilia. Liikunnan koulutuskeskusten tehtävien määrittely vahvistaa urheiluopistojen laaja-alaista ja koko väestölle suunnattua koulutustehtävää ja urheiluopistojen roolia moderneina, yksilöiden ja yhteiskunnan kysyntään vastaavina oppilaitoksina. Kaikkiaan säännöksiin ehdotettiin useita sanonnallisia muutoksia.

Ylläpitämislupaa koskevan säännöksen muuttamiseen suhtauduttiin pääosin myönteisesti, mutta erilaisia tarkennuksia esitettiin. Yhteistyövelvoitteen lisäämistä lakiin kannatettiin lausunnoissa laajasti. Yhteistyövelvoitteen myönteisinä vaikutuksina nähtiin mm. se, että yhteistyön avulla voidaan saada aluetta palveleva kokonaisuus, jossa oppilaitokset tulevat tietoisemmiksi toistensa tekemisestä ja kilpailun ja päällekkäisyyksien sijasta etsitään synergiaetua ja toimivaa työnjakoa. Harvaan asutuilla seuduilla yhteistyö on tärkeää koulutuksen saatavuuden näkökulmasta. Yhteistyö tukee alueellisesti ja valtakunnallisesti uusien toimintojen käynnistämistä ja kehittämistä ja edistää voimavarojen suuntaamista tehokkaammin. Oppilaitosten keskinäisen yhteistyön lisääminen palvelee myös niiden rakenteellista kehittämistä.

Suomen Kuntaliiton mielestä etenkin kansalaisopistojen ja kesäyliopistojen ylläpitämislupien osalta nykyinen ylläpitämislupamenettely on toimiva ja ajantasainen eikä niistä tulisi säätää nykyistä yksityiskohtaisemmin.

Koska lausunnoissa muutosten keskeisiä linjauksia pidettiin yleensä toteuttamiskelpoisina ja muutokset koskivat sellaisia yksityiskohtia, jotka eivät muuta esityksen peruslähtökohtia, esitys tukeutuu pääosin työryhmän ehdotuksiin. Kansanopistoyhdistyksen ehdottamaa sivistystehtävää ei ole ehdotettu sisällytettäväksi erillisenä tehtäviin. Lain nimi ja tarkoitus sisältää jo termin sivistys ja se sisältyy näin kunkin oppilaitosmuodon koulutustehtävään.

Lakiehdotuksesta on järjestetty kuulemistilaisuus, jossa olivat edustettuina vapaan sivistystyön keskeiset järjestöt sekä Suomen Kuntaliitto.

Lakiehdotus on käsitelty kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy viittaussäännösten osalta hallituksen esitykseen Eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta sekä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE /2009 vp). Näitä ovat muun muassa keskimääräisen yksikköhinnan laskemista, saamatta jääneen etuuden suorittamista, perusteetoman edun palauttamista, suoritusvelvollisuuden raukeamista, ja valtionosuuden maksatusta koskevat säännökset.

Lakiehdotuksessa lääninhallitukset on korvattu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla ja tältä osin esitys on kytketty hallituksen esityksessä aluehallinnon uudistamista koskeväksi lainsäädännöksi (HE 59/2009 vp).

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Vapaan sivistystyön tarkoitus ja tavoitteet.* Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi seuraavaksi: Vapaan sivistystyön tarkoitus ja tavoitteet. Voimassa olevassa laissa on määritelty vain vapaan sivistystyön tarkoitus. Useissa muissa koulutuksen laeissa on erikseen säädetty lain tarkoituksesta ja toiminnan tavoitteista. Pykälän ensimmäinen momentti kuvaaisi vapaan sivistystyön tarkoitusta pääosin nykyisen pykälän tapaan.

Pykälän toiseen momenttiin on sisällytetty vapaana sivistystyönä annettavan koulutuksen tavoitteet. Uusina tavoitteina on mukaan otettu hyvinvoinnin, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden sekä kansainvälisyyden edistäminen. Lisäksi on haluttu korostaa sitä, että kyseessä on omaehtoinen oppiminen. Toiminnan yhteisöllistä luonnetta kuvaavat termit yhteisöllisyys ja osallisuus.

2 §. *Lain piiriin kuuluva toiminta.* Vapaan sivistystyön piirissä toimii viisi erilaista oppilaitosmuotoa. Tämä tilanne on tarkoitus edelleen säilyttää. Oppilaitoksilla on kullakin omat erityispiirteensä, joskin myös yhteisiä piirteitä on. Yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset ovat kuitenkin tuoneet oppilaitosten toimintaan uusia painotuksia, jotka esitetään sisällytettäväksi oppilaitosten toiminnan määrittelyyn. Esitettävät muutokset koskevat erityisesti kansanopistoja, kesäyliopistoja ja liikunnan koulutuskeskuksia. Sen sijaan kansalaisopistojen toiminnan nykyistä määrittelyä on pidetty toimivana ja opintokeskusten toiminnan määrittelyä on muutama vuosi sitten muutettu.

Kansalaisopistojen määritelmä paikallisia ja alueellisia sivistystarpeita palvelevina oppilaitoksina säilyisi ennallaan. Opistojen yhdistyminen suuremmiksi alueopistoiksi on entisestään lisännyt niiden opintotarjonnan monipuolisuutta.

Kansanopistojen ominaispiirre on edelleen niiden sisäoppilaitosmuotoisuus ja tähän liittyy myös niiden toiminta kokopäiväisiä opintoja tarjoavina oppilaitoksina. Kansanopistojen määritelmässä on otettu huomioon se, että osa opistoista tarjoaa edelleen opetusta

myös nuorille, peruskoulunsa päättäneille. Suuri osa opiskelijoista on kuitenkin nuoria aikuisia, pääosin ylioppilaita. Näin myös opiskelijoiden jatko-opintovalmiuksien lisääminen on tärkeä tehtävä. Opintojen kokopäiväisyys ja sisäoppilaitosmuoto mahdollistavat sen, että opistot voivat painottaa myös kasvatustehtävänsä ja hyödyntää sisäoppilaitoksen opetuksen järjestämiselle antamia monia mahdollisuuksia. Suuri osa opistoista on erilaisilta arvo- ja aatetaustoilta syntyneitä. Mahdollisuus painottaa arvo- ja aatetaustaa on aiemmin mainittu nimenomaan kansanopistojen ominaispiirteinä, mutta ehdotuksessa tätä koskeva säännös on liitetty mukaan uutena momenttina koskemaan kaikkia vapaan sivistystyön oppilaitoksia.

Kesäyliopistot ovat tyypillisiä alueellisia tai maakunnallisia oppilaitoksia ja toimivat laajemmilla toiminta-alueilla kuin kansalaisopistot. Kesäyliopistojen opintotarjonta on keskittynyt avoimeen korkeakouluopetukseen. Aikaisemmin se tarkoitti lähinnä avoimia yliopisto-opintoja, mutta uutena on tullut mukaan myös avoin ammattikorkeakouluopetus. Kesäyliopistot tarjoavat myös erilaista täydennyskoulutusta lähinnä korkeakoulutelle väestölle.

Liikunnan koulutuskeskusten uusi määritelmä vastaa nykyistä paremmin niiden keskeisiä tehtäviä. Liikuntaharrastukseen liittyvien opintojen lisäksi kasvava osuus on hyvinvointiin ja terveyteen liittyvällä opintotarjonnalla. Urheiluopistojen tarjoamasta koulutuksesta suuri osa liittyy urheilun seura- ja järjestötoimintaan sekä valmennukseen. Valtakunnalliset oppilaitokset toimivat sisäoppilaitoksina, minkä lisäksi on myös alueellisia oppilaitoksia.

Opintokeskukset ovat edelleen leimallisesti niin sanotun järjestöllisen sivistystyön oppilaitoksia, jotka toimivat laajasti yhteistyössä erilaisten kansalaisjärjestöjen kanssa. Niiden toiminta on valtakunnallista. Perinteisen kansalaisyhteiskuntapainotuksen lisäksi mainitaan myös kansalaisten hyvinvointiin liittyvä toiminta.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on mahdollisuus painottaa toiminnassaan ja kou-

lutuksessaan arvo- ja aatetaustansa ja kasvatustavoitteitaan ylläpitämisluvassa määrättyllä tavalla. Tämä aiemmin vain kansanopistoja koskenut painotus ulottuisi nyt kaikkiin oppilaitosmuotoihin. Tämä vastaa tosiasiallista tilannetta, koska muun muassa opintokeskusten ylläpitäjäyhteisöistä puolet on lähellä poliittisia puolueita. Kansalaisopistojen joukossa taas toimii useita settlementiliikkeen opistoja. Laajimmin erilaiset arvo- ja aatetaustat liittyvät edelleen kansanopistojen taustayhteisöihin.

3 §. Muut tehtävät ja yhteistyö. Pykälän toiseen momenttiin esitetään lisättäväksi laki taiteen perusopetuksesta (633/1998). Muihin koulutusta koskeviin lakeihin sisältyvät säännökset koulutuksen järjestäjien yhteistyöstä muiden järjestäjien ja oppilaitosten kanssa. Tämä säännös ehdotetaan lisättäväksi pykälään uudeksi 3 momentiksi ja myös pykälän otsikko muuttuu. Yhteistyö voi olla alueellista tai valtakunnallisella tasolla tapahtuvaa ja voi vaihdella paikallisista olosuhteista, kieliolosuhteista, koulutuksen järjestäjäverkon tilanteesta ja oppilaitoksen vakiintuneista yhteistyöverkostoista riippuen. Yhteistyön tekemisellä muiden vapaan sivistystyön oppilaitosten kanssa voitaisiin myös välttää mahdollisia koulutustarjonnan päällekkäisyyksiä.

4 §. Oppilaitoksen ylläpitäminen. Pykälän 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi oppilaitoksen tarkoitus eli kuvaus siitä millä perusteilla tai kasvatuksellisia tai aatteellisia painotuksia toiminnassa on. Se on aiheuttanut suuressa osassa oppilaitoksia lähinnä sekaannusta ja johtanut siihen, että oppilaitoksen ylläpitämisen tarkoituksena on toistettu lain tarkoituksena sisältö.

Ylläpitämisluvassa määrätään ylläpitäjää ja oppilaitosta koskevien tietojen lisäksi oppilaitoksen koulutustehtävä, opetuskieli sekä tarvittaessa erityinen koulutustehtävä ja muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Edellä 2 pykälässä mainittu koulutustehtävää ohjaava arvo- tai aatetausta tai kasvatuksellinen perusta on mahdollista kuten nykyisinkin sisällyttää ylläpitämislupaun. Vapaan sivistystyön oppilaitoksen tulee johtaa ylläpitämislupaun sisältyvät koulutustehtävänsä kyseisen oppilaitosmuodon yhteisistä tehtävistä ja kunkin oppilaitoksen omasta tehtävästä.

Ylläpitämislupien merkitys toimintaa ohjaavana asiakirjana korostuu ja toiminnan ja ylläpitämisluvan tulee vastata toisiaan. Tarkoituksena on, että kaikkien vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitämisluvat uusitaan tulevina vuosina. Tämä tapahtuu oppilaitosten ylläpitäjien esitysten pohjalta. Erityisesti kansalaisopistojen ylläpitämisluvat on tarpeen uudistaa, sillä niitä ei ole useita opistojen yhdistymistilanteita lukuun ottamatta uudistettu nykyisen lainsäädännön aikana.

Muut ylläpitämislupaa koskevat säännökset vastaavat nykyisiä. Erityinen koulutustehtävä on sisällytetty eräiden kansanopistojen ylläpitämislupiin ja on muodostanut yksikköhinnan korotusperusteen lain 11 §:n mukaan. Rahoitusjärjestelmää koskevan syksyllä 2009 alkavan selvitystyön yhteydessä selvitetään myös erityisiin koulutustehtäviin liittyvät kysymykset.

11 §. Yksikköhinta. Kansalaisopistojen keskimääräinen yksikköhinta säädetään vuosittain valtioneuvoston asetuksella. Tästä samoin kuin keskimääräisen yksikköhinnan vahvistamisen yhteydessä huomioon otettavista muutoksista on voimassa olevassa 11 §:n 4 momentissa viittaussäännös opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslakiin. Viittaussäännös muutettaisiin vastaamaan uudistettavaksi esitetyn opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (/200) 23 §:ää

12 §. Kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutos. Voimassa olevan pykälän viittaus muutettaisiin säädettävän kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain vastaaviin säännöksiin.

13 §. Yksikköhintoja laskettaessa huomiota jätettävät kustannukset. Säännöksen 1 momentin 5) kohdan viittaus muutetaan koskemaan uudistettavaksi esitettyä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavaa lakia kansalaisopistojen keskimääräisen yksikköhinnan laskemisesta.

13 a §. Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjän yksikköhinnassa. Pykälän 2 momenttiin sisältyvä viittaus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 16 §:ään muutettaisiin koskemaan uudistettavaksi esitetyn opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavan lain 23 §:ää.

14 §. *Erityisavustukset ja ylimääräiset avustukset.* Vapaan sivistystyön kehittämissuunnitelman valmisteluryhmä on ehdottanut, että vapaan sivistystyön rahoitusmallia uudistettaisiin asteittain vuodesta 2010 alkaen niin, että todellisiin kustannuksiin perustuvan laskennallisen perusrahoituksen rinnalla toimitetaan tuettuihin erityisillä laatu- ja kehittämisavustuksilla. Niillä tuettaisiin vapaan sivistystyön yleisiä ja oppilaitosryhmäkohtaisia laatu- ja kehittämistavoitteita. Valmisteluryhmän ehdotuksen mukaan avustusten osuus voisi olla enintään 15 prosenttia kunkin oppilaitosryhmän käyttökustannusten valtionosuusrahoituksesta vaarantamatta kuitenkaan valtionosuusrahoituksen osuutta. Erityisistä syistä voidaan harkita myös maksimiksi asetettua 15 prosenttia korkeampaakin avustusosuutta.

Lähtökohta on, että uudentyypisten avustusten käyttöönottovaiheessa niiden osuus määritellään maltillisesti kulloinkin valtion talousarviossa käytettävissä olevien valtionavustusten määrän rajoissa. Avustukset eivät vaikuta käyttökustannusten valtionosuusrahoituksen määrään. Avustusten osuutta voidaan lisätä vasta sen jälkeen, kun toiminnasta on saatu riittävästi kokemuksia ja jaon pohjaksi on käytettävissä riittävä tietopohja.

Tavoitteiden määrittely on tarkoitus valmistella yhdessä eri oppilaitosryhmiä ja ylläpitäjiä edustavien valtakunnallisten keskusjärjestöjen kanssa. Opetusministeriö on pyytänyt edellä mainituilta tahoilta esityksiä vapaan sivistystyön kaikille oppilaitosryhmille yhteisiksi ja asianomaista oppilaitosryhmää koskeviksi erityisiksi tavoitteiksi, joiden perusteella vuoden 2010 talousarvioesitykseen sisältyvät laatu- ja kehittämisrahoituksena toimivat avustukset jaettaisiin. Lisäksi pyydettiin ehdotuksia kriteereistä, jotka kuvaavat tavoitteiden saavuttamista tai edistämistä sekä laatu- ja kehittämisavustusten osuudesta kunkin oppilaitosryhmän rahoituksessa.

Opetusministeriö päättää edellä mainitun valmisteluprosessin jälkeen vuoden 2010 laatu- ja kehittämisavustusten jaon pohjana olevat tavoitteet ja kriteerit sekä po. avustusten osuuden oppilaitosryhmittäin. Laatu- ja kehittämisavustukset muodostavat yhdessä valtionosuusrahoituksen kanssa kokonaisuuden. Tästä syystä opetusministeriö myös jakaisi

nämä avustukset ainakin niiden käyttöönottovaiheessa vuosina 2010 ja 2011. Kehittämissuunnitelmaan liittyy myös oppilaitosten rakenteellisen kehittämisen ohjelma (ns. Rake-ohjelma). Sen toimenpianoa olisi mahdollisuus tukea oppilaitosten ylläpitäjille myönnettävillä avustuksilla.

Muita avustuksia olisivat viime vuosina käyttöön otetut opintoteliavustukset, joilla on tuettu nimenomaan aliedustettujen ryhmien opiskelumahdollisuuksia. Nykyiseen tapaan olisi edelleen mahdollisuus myöntää ylimääräistä avustusta käyttökustannuksiin. Kaikki avustukset myönnettäisiin valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitettujen määrärahojen rajoissa.

16 §. *Valtionapuviranomainen.* Pykälän 1 ja 2 momentit vastaavat nykyistä 1 momenttia kuitenkin niin, että valtionapuviranomaisiksi esitetään lääninhallituksen tilalle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta.

Koska edellä 14 §:ssä mainittujen laatu- ja kehittämisavustusten käyttöönotto tapahtuu asteittain, on tarkoituksenmukaista, että opetusministeriö myöntää ne käyttöönottovaiheessa. Saatujen kokemusten perusteella päätetään myöhemmin, siirretäänkö kaikki valtionavustukset muulle viranomaiselle. Samoin rakenteellista kehittämissuunnitelmaa tukevat avustukset myönnettäisiin opetusministeriöltä. Opintoteliavustukset sen sijaan myönnettäisiin nykyiseen tapaan Opetushallitus. Opetushallitukselle esitetään siirrettäväksi vuoden 2010 alusta lähtien myös ylimääräisten avustusten myöntäminen.

18 §. *Maksaminen.* Valtionosuuksien maksaminen on tarkoitus keskittää Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuskelle. Tämän vuoksi pykälää ehdotetaan muutettavaksi mainitsemalla siinä maksava viranomainen.

19 §. *Saamatta jääneen etuuden suorittaminen ja perusteettoman edun palauttaminen.* Uudistettavaksi esitettyssä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavassa laissa on tarkoitus säätää voimassa olevaan kuntien valtionosuuslakiin olevien viittaussäännöksen sijasta erilliset säännökset. Jos edellä 1 §:ssä tarkoitettu opetuksen tai muun toiminnan järjestäjä on saanut perusteettomasti tämän lain nojalla myönnettyä valtionosuutta tai rahoitusta, opetusministeriön on

määrättävä liikaa saatu määrä palautettavaksi. Palautettavasta määrästä peritään korkolain 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtionosuus maksettu.

Jos palautettava etuus on vähäinen taikka jos palauttamista tai koron perimistä on pidettävä kohtuuttomana, voidaan etuus jättää määräämättä palautettavaksi.

Opetusministeriö voi päättää, että palautettava etuus vähennetään myöhemmin seuraavan vuoden valtionosuuden yhteydessä. Esitetyn rahoituslain lain 63 §:n mukaan velvollisuus suorittaa saamatta jäänyt etuus tai palauttaa perusteetta saatu etuus raukeaa viiden vuoden kuluessa sen varainhoitovuoden päättymisestä, jona etuus olisi tullut suorittaa tai on suoritettu.

20 §. Suorituksen maksamatta ja perimättä jättäminen. Pykälän säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että 1 700 euron sijasta alle 2 000 euron suuruista päätökseen perustuvaa suoritusta ei makseta eikä perittäisi takaisin. Vastaava muutos on esitetty tehtäväksi uudistettavaksi ehdotettuun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavaan lakiin.

21 §. Tietojen toimittaminen ja tarkastus. Pykälän 1 momenttiin on lisätty asetuksenantovaltuus.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Valtionapuviranomaisen määrittely laissa aiheuttaa sen, että vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen (805/1998) 6 a § kumotaan tarpeettomana.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta.

Sen estämättä mitä lain 4 §:ssä säädetään, oppilaitosten ylläpitämisluvat ovat voimassa tämän lain mukaisina ylläpitämislupina. Koska oppilaitosten ylläpitämisluvat on tarkoitus uudistaa oppilaitosryhmittäin vuosien 2010—2012 välisenä aikana, lakiin ehdotetaan lisättäväksi uudistettavia ylläpitämislupia koskeva siirtymäsäännös. Sen mukaan lupaan ylläpitää kansanopistoa ja liikunnan koulutuskeskusta sovelletaan vuoden 2010 loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Lupaan ylläpitää kansalaisopistoa, kesäyliopistoa tai opintokeskusta sovelletaan vuoden 2011 loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (632/1998) 1—4 §, 11 §:n 4 momentti, 12 §, 13 §:n 1 momentin 5 kohta, 13 a §:n 2 momentti, 14, 16, 18, 19 ja 20 § sekä 21 §:n 1 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 2 § osaksi laeissa 704/2002 ja 1200/2005, 11 §:n 4 momentti ja 21 §:n 1 momentti viimeksi mainitussa laissa, 12 § laissa 1147/2000 ja mainitussa laissa 1200/2005, 16 § laeissa 1294/1999 ja 916/2006 sekä 20 § laissa 1390/2001, seuraavasti:

1 §

Vapaan sivistystyön tarkoitus ja tavoitteet

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

2 §

Lain piiriin kuuluva toiminta

Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, liikunnan koulutuskeskukset ja opintokeskukset.

Kansalaisopistot ovat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia oppilaitoksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi.

Kansanopistot ovat kokopäiväistä opetusta antavia sisäoppilaitoksia, jotka järjestävät nuorille ja aikuisille omaehtoisia opintoja, edistävät opiskelijoiden opiskelunvalmiuksia sekä kasvattavat heitä yksilöinä ja yhteiskunnan jäseninä.

Kesäyliopistot ovat alueellisen koulutustarjonnan oppilaitoksia, joiden toiminnassa painottuvat avoin korkeakouluopetus sekä alueen muihin osaamis- ja sivistystarpeisiin vastaaminen ottaen huomioon myös korkeakoulutettu väestö.

Liikunnan koulutuskeskukset ovat kokopäiväistä opetusta antavia valtakunnallisia sisäoppilaitoksia tai alueellisia oppilaitoksia, joiden tehtävänä on järjestää liikuntaharrastusta, hyvinvointia ja terveyttä edistävää koulutusta koko väestölle sekä liikunnan järjestö- ja seuratoimintaa palvelevaa koulutusta ja valmennustoimintaa.

Opintokeskukset toimivat valtakunnallisina oppilaitoksina järjestämällä opintoja itse sekä yhdessä kansalais- ja kulttuurijärjestöjen kanssa elinikäisen oppimisen, hyvinvoinnin ja aktiivisen kansalaisuuden sekä demokratian ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan edistämiseksi.

Edellä tarkoitetut oppilaitokset voivat 4 §:n mukaisessa koulutustehtävässä painottaa myös arvo- ja aatetaustaansa, kasvatustavoitteitaan tai erityisiä koulutustehtäviään.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi Snellman-korkeakoulu -nimisen oppilaitoksen ylläpitäjälle 4 §:n nojalla myönnetyn ylläpitämisluvan mukaiseen toimintaan.

3 §

Muut tehtävät ja yhteistyö

Vapaan sivistystyön oppilaitokset voivat myös järjestää koulutusta tukevaa tai siihen

läheisesti liittyvää kehittämis- ja palvelutoimintaa.

Vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämästä perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta, ammatillisesta koulutuksesta sekä taiteen perusopetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998), lukiolaissa (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) ja laissa taiteen perusopetuksesta (633/1998).

Vapaan sivistystyön oppilaitosten tulee olla yhteistyössä muiden alueella toimivien tai valtakunnallisten vapaan sivistystyön oppilaitosten, koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen kanssa.

4 §

Oppilaitoksen ylläpitäminen

Opetusministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan tämän lain mukaisen oppilaitoksen ylläpitämiseen.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että on olemassa sivistystarve ja että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset oppilaitoksen ylläpitämiseen ja koulutuksen järjestämiseen. Oppilaitosta ei voida perustaa taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Luvassa määrätään ylläpitäjää ja oppilaitosta koskevien tietojen lisäksi oppilaitoksen koulutustehtävä, opetuskieli sekä tarvittaessa erityinen koulutustehtävä ja muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Muutoksista ylläpitämislupa päätetään opetusministeriö.

Kunta tai kuntayhtymä voi yhdistää vapaan sivistystyön oppilaitoksensa muuhun ylläpitämäänsä oppilaitokseen.

Opetusministeriö voi ylläpitäjää kuultuaan peruuttaa ylläpitämisluvan, jos sivistystarpeen pysyvät muutokset tai muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät painavat syyt sitä edellyttävät tai koulutus järjestetään vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

Yksityisen oppilaitoksen hallinnosta on voimassa, mitä valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetussa laissa

(634/1998) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

11 §

Yksikköhinta

Opetustunnin yksikköhinta kansalaisopistoille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kansalaisopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset kansalaisopistojen saman vuoden opetustuntien määrällä. Kansalaisopistojen yksikköhintoja porrastetaan tiheästi asutuissa kunnissa kansalaisopiston sijaintikunnan asukastiheyden perusteella. Porrastusten suuruudesta ja yksikköhintojen tarkemmasta laskemisesta sekä siitä, mitä kuntia pidetään tiheästi asutuina, säädetään valtioneuvoston asetuksella. Kansalaisopistojen keskimääräisen yksikköhinnan laskemisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (/20) 23 §:ssä säädetään.

12 §

Kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutos

Kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutos otetaan yksikköhintoja laskettaessa huomioon noudattaen soveltuvin osin, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (/20) 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään.

13 §

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset.

Yksikköhintoja laskettaessa käyttökustannuksina ei pidetä:

5) maksuja tämän lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (/20) 1 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle, jos maksujen perusteena olevas-

ta toiminnasta toiminnan järjestäjälle aiheutuvat kustannukset otetaan huomioon yksikköhintoja laskettaessa;

13 a §

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjän yksikköhinnassa

Edellä 1 momentissa tarkoitettua korotusta ei oteta huomioon vahvistettaessa kansalaisopistoille keskimääräistä yksikköhintaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (/20) 23 §:n mukaisesti eikä määrättäessä kansalaisopistojen yksikköhintoja mainitun pykälän 2 momentin mukaisesti.

14 §

Erityisavustukset ja ylimääräiset avustukset

Oppilaitosten ylläpitäjille voidaan myöntää laatu- ja kehittämisavustuksia, opintoteliavustuksia, oppilaitosten rakenteellista kehittämisohjelmaa tukevia avustuksia sekä ylimääräisiä avustuksia käyttökustannuksiin valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen rajoissa.

16 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomainen tässä laissa tarkoitettuja käyttökustannuksia ja liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeita koskevissa asioissa on opetusministeriö.

Valtionapuviranomainen kansalaisopistojen, kansanopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten perustamishankkeita koskevissa asioissa on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Valtionapuviranomainen on 14 §:ssä tarkoitetuissa opintoteliavustuksissa sekä ylimääräisissä avustuksissa Opetushallitus. Laatu- ja kehittämisavustukset, rakenteellisen kehittämisohjelman tukemiseksi myönnettä-

vät sekä liikunnan koulutuskeskusten valtionavustukset myöntää opetusministeriö.

18 §

Maksaminen

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa valtionosuuden käyttökustannuksiin oppilaitoksen ylläpitäjälle kalenterivuoden alusta kuukausittain yhtä suurina erinä kunakin kuukautena viimeistään sen 11 päivänä siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 49 §:ssä säädetään. Valtionavustus maksetaan ylläpitäjälle kalenterivuoden loppuun mennessä.

19 §

Saamatta jääneen etuuden suorittaminen ja perusteettoman edun palauttaminen

Saamatta jääneen etuuden suorittamisesta, perusteettoman edun palauttamisesta ja niitä koskevasta suoritusvelvollisuuden raukeamisesta on voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (/20) 61—63 §:ssä säädetään.

20 §

Suorituksen maksamatta ja perimättä jättäminen

Alle 2 000 euron suuruista tämän lain nojalla annettuun päätökseen perustuvaa suoritusta ei makseta eikä peritä takaisin.

21 §

Tietojen toimittaminen ja tarkastus

Vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle tässä laissa tarkoitetun rahoituksen määräämiseksi tarvittavat tiedot ja toiminnan laajuutta koskevat tiedot. Tietojen toimittamisesta säädetään tarkemmin opetusministeriön asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnetty luvat oppilaitosten ylläpitämiseen säilyvät tämän lain mukaisina lupina.

Lupaan ylläpitää kansanopistoa tai liikunnan koulutuskeskusta sovelletaan vuoden 2010 loppuun tämän lain voimaan tullessa

voimassa olleita säännöksiä. Lupaan ylläpitää kansalaisopistoa, kesäyliopistoa tai opintokeskusta sovelletaan vuoden 2011 loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 2 päivänä lokakuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Opetusministeri *Henna Virkkunen*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan vapaasta sivistystyöstä 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (632/1998) 1—4 §, 11 §:n 4 momentti, 12 §, 13 §:n 1 momentin 5 kohta, 13 a §:n 2 momentti, 14, 16, 18, 19 ja 20 § sekä 21 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 § osaksi laeissa 704/2002 ja 1200/2005, 11 §:n 4 momentti ja 21 §:n 1 momentti viimeksi mainitussa laissa, 12 § laissa 1147/2000 ja mainitussa laissa 1200/2005, 16 § laeissa 1294/1999 ja 916/2006 sekä 20 § laissa 1390/2001, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Vapaan sivistystyön tarkoitus

Vapaan sivistystyön tarkoitus ja tavoitteet

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta tukea yksilöiden persoonallisuuden monipuolista kehittymistä ja kykyä toimia yhteisöissä sekä edistää kansanvaltaisuuden, tasa-arvon ja moniarvoisuuden toteutumista suomalaisessa yhteiskunnassa.

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

2 §

2 §

Lain piiriin kuuluva toiminta

Lain piiriin kuuluva toiminta

Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansalaisopistot, kansanopistot, opintokeskukset, liikunnan koulutuskeskukset ja kesäyliopistot.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, liikunnan koulutuskeskukset ja opintokeskukset.

Kansalaisopistot ovat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia oppilaitoksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi.

Kansalaisopistot ovat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia oppilaitoksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi.

Kansanopistot ovat sisäoppilaitoksia, joiden

Kansanopistot ovat kokopäiväistä opetusta

tarkoituksena on edistää kansalaisten omaehtoista opiskelua siten, että kukin kansanopisto voi samalla painottaa arvo- ja aatetaustaansa ja kasvatustavoitteitaan.

Opintokeskukset toimivat sivistystyön valtakunnallisina aikuisoppilaitoksina järjestämällä opintoja itse sekä yhdessä kansalais- ja kulttuurijärjestöjen kanssa elinikäisen oppimisen ja aktiivisen kansalaisuuden sekä demokratian ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan edistämiseksi.

Liikunnan koulutuskeskukset ovat valtakunnallisia sisäoppilaitoksia ja alueellisia oppilaitoksia, joiden tehtävänä on antaa liikunta-alan koulutusta, järjestää valmennustoimintaa sekä antaa näitä täydentävää opetusta.

Kesäyliopistot ovat alueellisen koulutustarjonnan oppilaitoksia, jotka järjestävät avointa yliopisto-opetusta sekä muuta koulutusta.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi Snellman-korkeakoulun ylläpitäjälle lain 4 §:n nojalla myönnetyn oppilaitoksen ylläpitämisluvan mukaiseen toimintaan.

antavia sisäoppilaitoksia, jotka järjestävät nuorille ja aikuisille omaehtoisia opintoja, edistävät opiskelijoiden opiskeluvälmiuksia sekä kasvattavat heitä yksilöinä ja yhteiskunnan jäseninä.

Kesäyliopistot ovat alueellisen koulutustarjonnan oppilaitoksia, joiden toiminnassa painottuvat avoin korkeakouluopetus sekä alueen muihin osaamis- ja sivistystarpeisiin vastaaminen ottaen huomioon myös korkeakoulutettu väestö.

Liikunnan koulutuskeskukset ovat kokopäiväistä opetusta antavia valtakunnallisia sisäoppilaitoksia tai alueellisia oppilaitoksia, joiden tehtävänä on järjestää liikuntaharrastusta, hyvinvointia ja terveyttä edistävää koulutusta koko väestölle sekä liikunnan järjestö- ja seuratoimintaa palvelevaa koulutusta ja valmennustoimintaa.

Opintokeskukset toimivat valtakunnallisina oppilaitoksina järjestämällä opintoja itse sekä yhdessä kansalais- ja kulttuurijärjestöjen kanssa elinikäisen oppimisen, hyvinvoinnin ja aktiivisen kansalaisuuden sekä demokratian ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan edistämiseksi.

Edellä tarkoitetut oppilaitokset voivat 4 §:n mukaisessa koulutustehtävässä painottaa myös arvo- ja aatetaustaansa, kasvatustavoitteitaan tai erityisiä koulutustehtäviään.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi Snellman-korkeakoulu -nimisen oppilaitoksen ylläpitäjälle 4 §:n nojalla myönnetyn ylläpitämisluvan mukaiseen toimintaan.

3 §

Muut tehtävät

Vapaan sivistystyön oppilaitokset voivat järjestää myös koulutusta tukevaa tai siihen läheisesti liittyvää kehittämis- ja palvelutoimintaa.

Vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämästä perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta ja ammatillisesta koulutuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998), lukiolaissa (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998).

3 §

Muut tehtävät ja yhteistyö

Vapaan sivistystyön oppilaitokset voivat myös järjestää koulutusta tukevaa tai siihen läheisesti liittyvää kehittämis- ja palvelutoimintaa.

Vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämästä perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta, ammatillisesta koulutuksesta sekä taiteen perusopetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998), lukiolaissa (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) ja laissa

4 §

Oppilaitoksen ylläpitäminen

Asianomainen ministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan tämän lain mukaisen oppilaitoksen ylläpitämiseen.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että on olemassa sivistystarve ja että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset oppilaitoksen ylläpitämiseen ja koulutuksen järjestämiseen. Oppilaitosta ei voida perustaa taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa luvassa määritellään ylläpitäjää ja oppilaitosta koskevien tietojen lisäksi oppilaitoksen tarkoitus, koulutustehtävä, opetuskieli sekä muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Muutoksista ylläpitämislupa- ja muuten kuin kunnallisten vapaan sivistystyön oppilaitosten yhdistämisestä päättää ministeriö.

Kunta tai kuntayhtymä voi yhdistää 2 §:ssä tarkoitettua oppilaitoksensa muuhun ylläpitämäänsä oppilaitokseen.

Ministeriö voi ylläpitäjää kuultuaan peruuttaa ylläpitämisluvan, jos sivistystarpeen pysyvät muutokset tai muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät painavat syyt sitä edellyttävät tai koulutus järjestetään vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

Yksityisen oppilaitoksen hallinnosta on voimassa, mitä valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetussa laissa (634/1998) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

4 §

Oppilaitoksen ylläpitäminen

taiteen perusopetuksesta (633/1998).

Vapaan sivistystyön oppilaitosten tulee olla yhteistyössä muiden alueella toimivien tai valtakunnallisten vapaan sivistystyön oppilaitosten, koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen kanssa.

Opetusministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan tämän lain mukaisen oppilaitoksen ylläpitämiseen.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että on olemassa sivistystarve ja että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset oppilaitoksen ylläpitämiseen ja koulutuksen järjestämiseen. Oppilaitosta ei voida perustaa taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Luvassa määrätään ylläpitäjää ja oppilaitosta koskevien tietojen lisäksi oppilaitoksen koulutustehtävä, opetuskieli sekä tarvittaessa erityinen koulutustehtävä ja muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Muutoksista ylläpitämislupa- ja muuten kuin kunnallisten vapaan sivistystyön oppilaitosten yhdistämisestä päättää opetusministeriö.

Kunta tai kuntayhtymä voi yhdistää vapaan sivistystyön oppilaitoksensa muuhun ylläpitämäänsä oppilaitokseen.

Opetusministeriö voi ylläpitäjää kuultuaan peruuttaa ylläpitämisluvan, jos sivistystarpeen pysyvät muutokset tai muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät painavat syyt sitä edellyttävät tai koulutus järjestetään vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

Yksityisen oppilaitoksen hallinnosta on voimassa, mitä valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetussa laissa (634/1998) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

11 §

Yksikköhinta

Opetustunnin yksikköhinta kansalaisopistoille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kansalaisopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset kansalaisopistojen saman vuoden opetustuntien määrällä. Kansalaisopistoille määrättäviä yksikköhintoja porrastetaan tiheästi asutuissa kunnissa kansalaisopiston sijaintikunnan asukastiheyden perusteella. Porrastusten suuruudesta ja yksikköhintojen tarkemmasta laskemisesta sekä siitä, mitä kuntia pidetään tiheästi asuttuina kuntina, säädetään valtioneuvoston asetuksella. Kansalaisopistojen keskimääräisen yksikköhinnan vahvistamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) 16 §:ssä säädetään.

11 §

Yksikköhinta

Opetustunnin yksikköhinta kansalaisopistoille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kansalaisopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset kansalaisopistojen saman vuoden opetustuntien määrällä. Kansalaisopistojen yksikköhintoja porrastetaan tiheästi asutuissa kunnissa kansalaisopiston sijaintikunnan asukastiheyden perusteella. Porrastusten suuruudesta ja yksikköhintojen tarkemmasta laskemisesta sekä siitä, mitä kuntia pidetään tiheästi asuttuina, säädetään valtioneuvoston asetuksella. Kansalaisopistojen keskimääräisen yksikköhinnan laskemisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (/20) 23 §:ssä säädetään.

12 §

Kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutos

Kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutos otetaan yksikköhintoja laskettaessa huomioon noudattaen soveltuvin osin, mitä kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 3 §:n 1—3 kohdassa sekä 4 §:ssä säädetään.

12 §

Kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutos

Kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutos otetaan yksikköhintoja laskettaessa huomioon noudattaen soveltuvin osin, mitä *kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (/20) 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä* säädetään.

13 §

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset

Yksikköhintoja laskettaessa käyttökustannuksina ei pidetä:

5) maksuja tämän lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) 1 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle, jos maksujen perusteena olevasta toiminnasta toiminnan järjestä-

13 §

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset

Yksikköhintoja laskettaessa käyttökustannuksina ei pidetä:

5) maksuja tämän lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (/20) 1 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle, jos maksujen perusteena olevasta toiminnasta toiminnan järjestäjälle aiheu-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

jälle aiheutuvat kustannukset otetaan huomioon yksikköhintoja laskettaessa;

tuvat kustannukset otetaan huomioon yksikköhintoja laskettaessa;

13 a §

13 a §

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjän yksikköhinnassa

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjän yksikköhinnassa

Edellä 1 momentissa tarkoitettua korotusta ei oteta huomioon vahvistettaessa kansalaisopistoille keskimääräistä yksikköhintaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 16 §:n 1 momentin mukaisesti eikä määrättäessä kansalaisopistojen yksikköhintoja mainitun pykälän 2 momentin mukaisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua korotusta ei oteta huomioon vahvistettaessa kansalaisopistoille keskimääräistä yksikköhintaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (/20) 23 §:n mukaisesti eikä määrättäessä kansalaisopistojen yksikköhintoja mainitun pykälän 2 momentin mukaisesti.

14 §

14 §

Erityisavustukset ja ylimääräiset avustukset

Erityisavustukset ja ylimääräiset avustukset

Oppilaitoksen ylläpitäjälle voidaan toiminnan kehittämiseksi järjestettävää kokeilua, toimintaan liittyviä tarpeellisia erityistehtäviä tai toiminnan käynnistämistä varten taikka koulutustarjonnan monipuolisuuden tukemiseksi myöntää valtionavustusta valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Oppilaitosten ylläpitäjille voidaan myöntää laatu- ja kehittämisavustuksia, opintoteliavustuksia, oppilaitosten rakenteellista kehittämisohjelmaa tukevia avustuksia sekä ylimääräisiä avustuksia käyttökustannuksiin valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Oppilaitokselle voidaan myöntää ylimääräistä avustusta käyttökustannuksiin valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetusta määrärahasta.

16 §

16 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomainen tässä laissa tarkoitettuja käyttökustannuksia ja liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeita koskevissa asioissa on opetusministeriö. Valtionapuviranomainen kansalaisopistojen, kansanopistojen, opintokeskusten ja kesäyliopistojen perustamishankkeita koskevissa asioissa on lääninhallitus.

Valtionapuviranomainen tässä laissa tarkoitettuja käyttökustannuksia ja liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeita koskevissa asioissa on opetusministeriö.

Valtionapuviranomainen kansalaisopistojen, kansanopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten perustamishankkeita koskevissa asioissa on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Asetuksella voidaan säätää, että valtionapuviranomaisena valtionavustuksia koskevissa asioissa on myös muu kuin 1 momentissa

Valtionapuviranomainen on 14 §:ssä tarkoitetuissa opintoteliavustuksissa sekä yli-

mainittu viranomainen.

määräisissä avustuksissa Opetushallitus. Laatu- ja kehittämisavustukset, rakenteellisen kehittämisohjelman tukemiseksi myönnettävät sekä liikunnan koulutuskeskusten valtionavustukset myöntää opetusministeriö.

18 §

Maksaminen

Valtionosuus käyttökustannuksiin maksetaan oppilaitoksen ylläpitäjälle kalenterivuoden alusta kuukausittain yhtä suurina erinä kunakin kuukautena viimeistään sen 11 päivänä. Valtionavustus maksetaan ylläpitäjälle kalenterivuoden loppuun mennessä. Kunnallisen oppilaitoksen valtionosuus maksetaan kunnalle tai kuntayhtymälle osana opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan maksettavaa valtionosuutta.

18 §

Maksaminen

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa valtionosuuden käyttökustannuksiin oppilaitoksen ylläpitäjälle kalenterivuoden alusta kuukausittain yhtä suurina erinä kunakin kuukautena viimeistään sen 11 päivänä siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 49 §:ssä säädetään. Valtionavustus maksetaan ylläpitäjälle kalenterivuoden loppuun mennessä.

19 §

Saamatta jääneen etuuden suorittaminen ja perusteettoman edun palauttaminen

Saamatta jääneen etuuden suorittamiseen, perusteettoman edun palauttamiseen sekä niitä koskevaan suoritusvelvollisuuden raukeamiseen noudatetaan, mitä kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 18—20 §:ssä säädetään.

19 §

Saamatta jääneen etuuden suorittaminen ja perusteettoman edun palauttaminen

Saamatta jääneen etuuden suorittamisesta, perusteettoman edun palauttamisesta ja niitä koskevasta suoritusvelvollisuuden raukeamisesta on voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (/20) 61—63 §:ssä säädetään.

20 §

Suorituksen maksamatta ja perimättä jättäminen

Alle 1 700 euron suuruista tämän lain nojalla annettuun päätökseen perustuvaa suoritusta ei makseta eikä peritä takaisin.

20 §

Suorituksen maksamatta ja perimättä jättäminen

Alle 2 000 euron suuruista tämän lain nojalla annettuun päätökseen perustuvaa suoritusta ei makseta eikä peritä takaisin.

21 §

Tietojen toimittaminen ja tarkastus

Vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle

21 §

Tietojen toimittaminen ja tarkastus

Vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle

tässä laissa tarkoitetun rahoituksen määräämiseksi tarvittavat tiedot ja toiminnan laajuutta koskevat tiedot siten kuin opetusministeriö päättää.

---

tässä laissa tarkoitetun rahoituksen määräämiseksi tarvittavat tiedot ja toiminnan laajuutta koskevat tiedot. *Tietojen toimittamisesta säädetään tarkemmin opetusministeriön asetuksella.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnetyt luvat oppilaitosten ylläpitämiseen säilyvät tämän lain mukaisina lupina.

Lupaan ylläpitää kansanopistoa tai liikunnan koulutuskeskusta sovelletaan vuoden 2010 loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Lupaan ylläpitää kansalaisopistoa, kesäyliopistoa tai opintokeskusta sovelletaan vuoden 2011 loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
